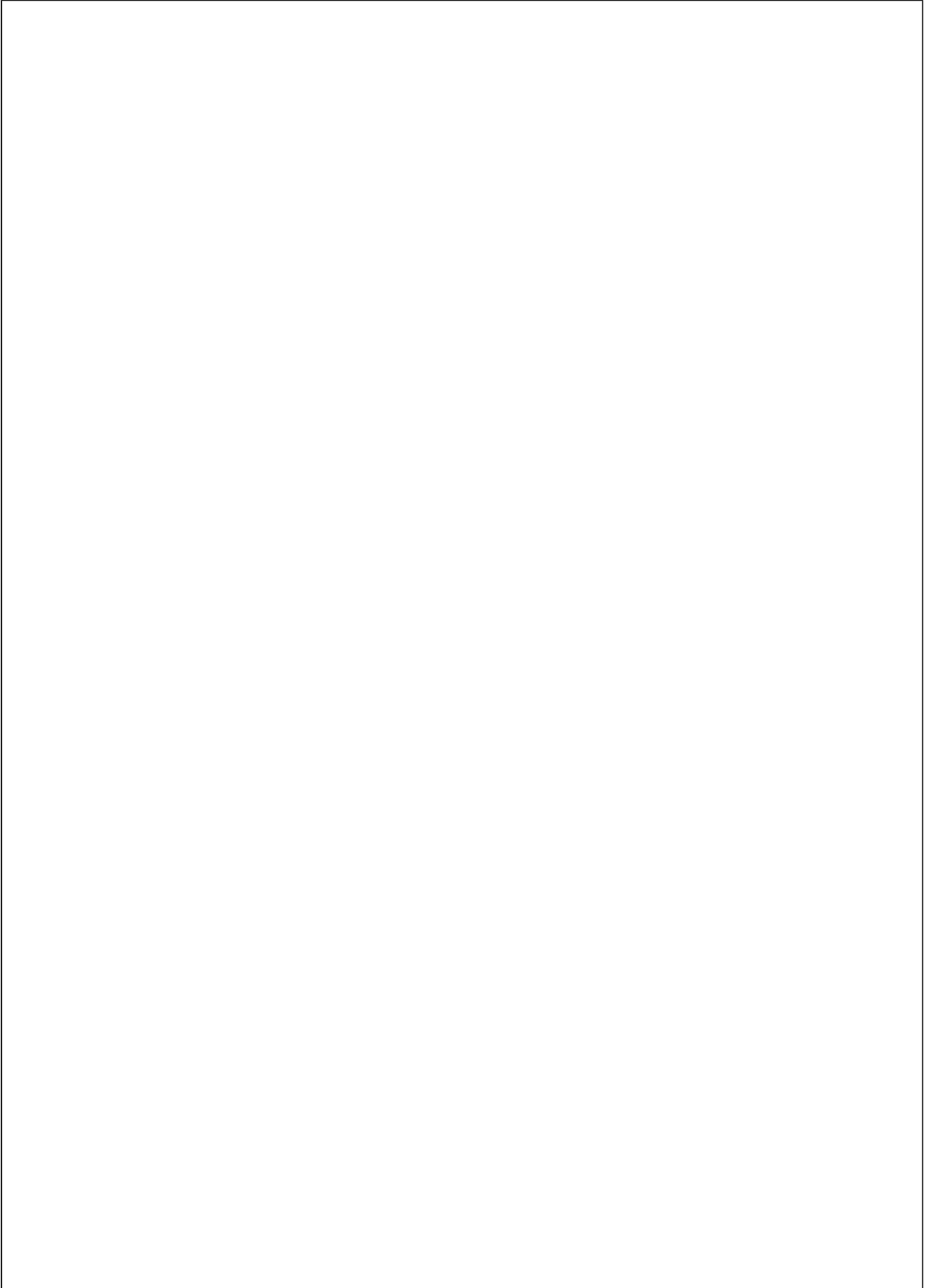

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/214944,Slawomir-Kalbarczyk-Nie-tylko-decyzja-z-5-marca-1940-r-Biuro-Polityczne-WKPb-jak.html>
27.02.2026, 15:31

Sławomir Kalbarczyk: Nie tylko decyzja z 5 marca 1940 r. Biuro Polityczne WKP(b) jako organ odpowiedzialny za represje wobec obywateli polskich w latach 1939-1945

Dmitrij Tokariew, szef Zarządu NKWD obwodu kalinińskiego, przesłuchiwany przez rosyjskich prokuratorów prowadzących śledztwo w sprawie Zbrodni Katyńskiej wypowiedział w pewnym momencie znamiennej uwagę: Wyżej Biura Politycznego u nas nie ma żadnych instancji. Tylko siódme niebo.

05.03

[Komunizm](#) [Okupacja sowiecka](#) [Zbrodnie komunistyczne](#) [ZSRS](#)

Miał całkowitą rację: wbrew głoszonym niekiedy poglądom to nie NKWD, a partia komunistyczna sprawowała niepodzielną władzę w Związku Sowieckim. A jej najwyższym organem, który na co dzień – tzn. w okresie między plenarnymi posiedzeniami Komitetu Centralnego tej partii – kierował sprawami państwa, było właśnie Biuro Polityczne WKP(b), zwane skrótowo Politbiurem.

To, co nazywamy „kierowniczą rolą partii”, zostało wpisane do sowieckiej Konstytucji z roku 1936, zwanej Stalinowską. Od tego momentu partia komunistyczna uzyskała formalnie „prawo” do kierowania wszystkimi organizacjami społecznymi, a także organami państwa. I z prawa tego korzystała – bez jej sankcji, czyli *de facto* bez sankcji Politbiura, którego pracami nieformalnie kierował Józef Stalin, NKWD nie podejmowało żadnej większej akcji o charakterze represyjnym.

W okresie, który nas tu interesuje, w skład Biura Politycznego – poza wymienionym już Stalinem – wchodził: Andriej Andriejew, Nikita Chruszczow, Łazar Kaganowicz, Michaił Kalinin, Anastas Mikojan, Władysław Mołotow, Kliment Woroszyłow i Andriej Żdanow. Poza Mołotowem, który niekiedy zdobywał się na samodzielne zdanie, wszyscy inni członkowie Politbiura bezwzględnie podporządkowywali się woli Stalina. Doskonale zdawali sobie sprawę, że ich życie całkowicie zależy od niego.

Uchwały z lat 1939-40

Jednym z pierwszych zadań, z którym musiało uporać się Biuro Polityczne po agresji na Polskę była kwestia polskich żołnierzy wziętych do niewoli przez Armię Czerwoną. 2 października 1939 r. podjęło ono decyzję, że wzięci do niewoli oficerowie zostaną osadzeni w obozie w Starobielsku, natomiast policjanci w obozie w Ostaszkowie. Rozstrzygnęło też los szeregowych: w zależności od miejsca zamieszkania mieli być oni albo zwolnieni, albo przekazani Niemcom.

Zatrzymanie oficerów i policjantów w niewoli okazało się wkrótce rozwiązaniem prowizorycznym. Nie minęło nawet pół roku, kiedy Biuro Polityczne przychyliło się do wniosku szefa NKWD, Ławrentija Berii, by wszystkich oficerów i policjantów przetrzymywanych w obozach jenieckich rozstrzelać. Podejmując 5 marca 1940 r. taką decyzję, Politbiuro zaakceptowało jednocześnie kolejną propozycję Berii – by rozstrzelać 11 tys. więźniów, przetrzymywanych w więzieniach NKWD na ziemiach polskich zajętych przez ZSRS po 17 września 1939 r.

► [Czytaj artykuł Sławomira Kalbarczyka „Nie tylko decyzja z 5 marca 1940 r. Biuro Polityczne WKP\(b\) jako organ odpowiedzialny za represje wobec obywateli polskich w latach 1939-1945” na portalu przystanekhistoria.pl](#)

► [Decyzja Katyńska z 5 marca 1940 r.](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

komunizm, Okupacja sowiecka, Zbrodnie komunistyczne, ZSRS

Artykuł